

2. Tema Ölçme ve Değerlendirme Ek Soruları

Bu toprak yerden sır tutmaz
Daldan dala uçmayasın
Söz yiğidin öz kalesi
Söz verince geçmeyesin
Kul Mustafa

Bana ettiğin kahırdır
Hem batındır hem zahirdir
Cahil şerbeti zehirdir
Sabır ola içmeyesin
İmami

1. Aşağıdaki tabloyu âşik atışmasından faydalanarak doldurunuz.

Sorular	Kul Mustafa'nın dördlüğü	İmami'nin dördlüğü
Dördlüğü'nün ana duygusu nedir?		
Şairin karşısındakine tavrı nasıldır?		
Hangi dize en güçlü mesajı verir?		
Dörtlük hangi toplumsal değerleri vurgular?		

Ortak tarihî ve kültürel miras, dil, edebiyat ve tarih derslerinde benzer uygulamalara yol açarken siyasi yapılar ve yönetim anlayışlarındaki farklılıklar, eğitim politikalarının ve sistemlerinin çeşitlenmesine neden olmuştur. Bu durum, eğitim iş birliği süreçlerinde bürokratik engeller ve kurumsal uyumsuzluklar gibi zorlukları beraberinde getirmektedir. Ancak eğitim alanındaki iş birliğinin güçlendirilmesi, bölgesel ve küresel ölçekte kültürel bağların pekiştirilmesi, ekonomik kalkınmanın desteklenmesi ve jeopolitik stratejilerin geliştirilmesi açısından büyük bir potansiyele sahiptir.

2. Araştırmanın bulgularına bağlı olarak aşağıda bazı öneriler sunulmuştur. Bu önerilerden hangisi ortak tarihî ve kültürel mirası destekleyebilecek bir öneri olamaz?

- A) Ortak dijital eğitim materyalleri (e-kitaplar, video dersler, sanal laboratuvarlar) oluşturulmalı ve "Türk Dünyası Dijital Eğitim Platformu" altında erişime sunulmalıdır.
- B) Türk dünyası devletleri arasında daha işlevsel ve nitelikli ortak eğitim politikaları geliştirilerek eğitim ve öğretim programlarında standartlaşma sağlanmalıdır.
- C) Ortak tarih, edebiyat ve kültür dersleri için Türkçenin farklı lehçelerini içeren ve ortak içerikli ders kitapları hazırlanmalı; bu süreçte ülkeler arası bilim kurulları aktif görev almalıdır.
- D) Türk dünyası devletleri arasında öğrenci ve öğretim üyesi değişim programları, ortak araştırma projeleri ve seminerler daha sık düzenlenerek akademik iş birliği teşvik edilmelidir.
- E) Türk dünyası devletleri arasında daha işlevsel ve nitelikli ortak eğitim politikaları geliştirilerek her ülkenin siyasi ve ekonomik yapısına göre farklı eğitim ve öğretim programları hazırlanmalıdır.

3 ve 4. soruları aşağıdaki metinden faydalananarak cevaplayınız.

Ulaş Oğlu Salur Kazan Boyu

Beylerbeyi Salur Kazan, günlerden bir gün doksan başlı bir otağ diktirmiş. İçlerini ipek halılarla döşetmiş. Attan aygır, deveden buğra, koyundan koç kestirmiş. Seksen yerde büyük kaplar, kazanlar kurdurmuş. Altın kadehler, gümüş sürahiler dizdirmiş. Türlü yemekler yaptırmış. Soğuk içecekler hazırlatmış. Kudretli Oğuz beylerine büyük bir ziyafet vermiş. Beyler yiğitler, toplanmışlar. Kazan Bey'in sofrasına oturup yiyip içmeye başlamışlar. Kazan Bey, kudretli Oğuz beylerini bir arada görünce keyfe gelmiş. İki dizinin üzerine çökerek. "Ünümü dinleyin beyler! Sözümü anlayın beyler! Yata yata yanlarımız ağrıdı. Dura dura bellerimiz kurudu. Yürüyelim beyler! Av avlanalım. Kuş kuşlayalım. Semiz geyik vuralım. Otağımıza dönüp yiyelim, içelim. Birbirimizle hoş geçinelim" demiş. Oğuz beylerini kara yüksek dağlarında av avlamaya davet etmiş.

3. Türk kültürüyle ilgili çıkarımlarınızı aşağıda verilen başlıklara göre ilgili alanlara yazınız.

Sosyal Hayat	Ekonomi	Siyaset	Sanat ve Estetik

4. Aşağıdakilerden hangisi metinden çıkarılabilecek kültür unsurlarından biri değildir?

- A) Çadırların içine halı serilerek misafirlerin ağırlanması
- B) Ziyafet sofralarında altın ve gümüş kapların kullanılması
- C) Toplumsal birliğin sağlanması için büyük şöenler yapılması
- D) Misafirlere etli yemekler ve soğuk içecekler ikram edilmesi
- E) Beylerin, kadınların da katılımıyla siyasi meclisler düzenlemesi

Âşık kelimesinin genel anlamı yanında, dilimizde özel bir anlamı var. Son yıllarda bu kelime yerine halk ozanı sözü kullanılır oldu; daha önceleri de saz şairi, halk şairi deyimleri vardı. Bu kelime ile belirtilen sanatçılar öteden beri kendilerini âşık diye adlandırdıkları için biz bu deyim kullanmayı yeğliyoruz. Kelimenin halk geleneğinde bir inanışla ilgisini de unutmamak gerekir. Âşığın şairlik gücünü ve yetkisini, düşünde kendisine pirinin sunduğu “aşk bâdesi”ni içmekle ve ideal sevgilinin hayalini görmekle kazandığına inanılır. Böyle bir olağanüstü olayla şairlik niteliğini kazanmış sanatçıları daha da kuşkusuz ayırt etmek isteyenler, onları bâdeli âşık, hak âşığı sözleriyle nitelendirirler.

Bir canım var, o da yoluna fedâ
Affolsun günahım sen eyle duâ
Kuloğlu, Kayıkçı, Katibi, Gedâ
Hakk'ın emri ile dile gelmiştir
Kuloğlu

Karac'oğlu der ki kendimiz nerde
Ah u zarım kaldı öyle bir kızda
Âşıklar söylüyor söz ağızda
Yaradan söyletir dillerimizi
Karacaoğlu

5. Metinlerde ele alınan ortak konu nedir? Bu konunun farklı metin türlerinde ele alınması hakkındaki düşüncelerinizi açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bu gün gördüm ustadımı, pîrimi
Görmez misin arşa çıkan zârımı
Halk içinde beyan ettin sırrımı
Dillere düşürdün gönül sen beni"
Kuloğlu

Ustasından ders alanlar yol bilir erkân bilir
Şeytana tâbi olanı ateş-i suzan bilir
İncil, Zebur, Tevrat, Kur'an dördü de haktır bunun
Dördü de Hakk'ın kelâmı okuyup yazan bilir
Âşık Şenlik

6. Yukarıda verilen şiir parçalarından faydalanarak âşıklık geleneğinde usta-çırak ilişkisi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

7 ve 8. soruları aşağıdaki metinden faydalananarak cevaplayınız.

Ana Dili

Dil açanda ilk defe ana söyleyerik biz,
"Ana Dili" adlanır bizim ilk dersliyimiz.
İlk mahnımız laylanı anamız öz südüyle
İçirir ruhumuza bu dilde gile gile

Bu dil, - bizim ruhumuz, eşgimiz, canımızdır,
Bu dil,- bir-birimizle ehdi-peymanımızdır.
Bu dil, - tanıtmış bize dünyada her şeyi.
Bu dil,- ecdadımızın bize goyub getdiyi
En kıymetli mirasdır, onu gözlerimiz tek
Goruyub, nesillere biz de hediye vererek.

Bahtiyar Vahabzade

7. Şiirde dil hangi işlevleriyle ön plana çıkarılmıştır? Örnekler vererek açıklayınız.

.....

.....

.....

8. Şiirde dilin "en kıymetli miras" olduğu ifade edilmiştir. Bu mirası korumak için gençlere düşen görevler neler olabilir? Düşüncelerinizi açıklayan kısa bir paragraf kaleme alınız.

.....

.....

.....

.....

.....

9.

Kaşgarlı Mahmut, *Divânu Lugâti't-Türk* adlı eserine bir dünya haritası eklemiş ve harita üzerinde Türklerin yaşadığı bölgeleri göstermiştir. Bu harita, tarihte bir Türk tarafından çizilmiş ilk dünya haritası olma özelliğini taşımaktadır.

Bir sözlükçü (leksikograf) olan yazar, eserine böyle bir haritayı eklemekle neleri amaçlamış olabilir? Düşüncelerinizi açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

10.

Türk kültürünü tanıtmaya yönelik bir konuşma yapma görevi alan Asuman, kültürün izlerini edebî ürünlerde bulabileceği öngörüsüyle edebiyat sahasında ayrıntılı bir araştırma yapmak istemiştir.

Bu düşüncesinden hareketle

I. İslamiyet'in etkisiyle yazılmış ilk eserler arasında yer alan Kutadgu Bilig'i ve Atebetü'l-Hakâyık'ı okumuştur.

II. Türk töresi hakkında farklı bilgilere ulaşabilmek için Firdevsi'nin Şehnâme'sini incelemiştir.

III. Göktürk Yazıtları'nda Türk örfüne, kültürüne yönelik ayrıntılar bulmaya çalışmıştır.

IV. Dede Korkut Hikâyeleri'nde Türk kültürüne yönelik ayrıntıların izlerini sürmüştür.

V. Sözlü Dönem Türk Edebiyatı ürünlerinden saguları ve savları incelemiştir.

Buna göre Asuman'ın yaptığı çalışmalardan hangilerinin amacına uygun olduğu söylenebilir?

A) I, II, III ve IV

B) I, II, IV ve V

C) I, III, IV ve V

D) II, III ve V

E) I, II, III, IV ve V

11.

Babam kağan için ilkin Baz Kağanı balbal olarak dikmiş. O töre üzerine amcam kağan oturdu. Amcam kağan oturarak Türk milletini tekrar tanzim etti, besledi. Fakiri zengin kıldı, azı çok kıldı. Amcam kağan oturduğunda kendim Tarduş milleti üzerinde şad idim. Amcam kağan ile doğuda Yeşil Nehir, Şantung ovasına kadar ordu sevk ettik.

Bu parçadan hareketle *Orhun Abideleri* ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılabilir?

A) Devlet yönetimine ilişkin bilgiler verir.

B) İslamiyet'in etkisiyle yazılan bir eserdir.

C) Sözlü Dönem ürünlerinden saguya benzer.

D) Manzum-mensur karışık bir anlatıma sahiptir.

E) Konargöçer yaşama biçiminin zihniyetinden izler taşır.

2. Tema Ölçme ve Değerlendirme Ek Soruları Cevap Anahtarı

1.	<table><tr><th>Sorular</th><th>Kul Mustafa'nın dörtlüğü</th><th>İmami'nin dörtlüğü</th></tr><tr><td>Dörtlüğün ana duygusu nedir?</td><td>Güven, sözünde durmak</td><td>Sitem</td></tr><tr><td>Şairin karşısındakine tavrı nasıldır?</td><td>Uyarıcı, yol gösterici ve öğüt vericidir.</td><td>Sitemkârdır.</td></tr><tr><td>Hangi dize en güçlü mesajı verir?</td><td>Söz yiğidin öz kalesi / Söz verince geçmeyesin</td><td>Cahil şerbeti zehirdir / Sabır ola içmeyesin</td></tr><tr><td>Dörtlük hangi toplumsal değerleri vurgular?</td><td>Doğruluk, dürüstlük</td><td>Sabır, olgunluk</td></tr></table>	Sorular	Kul Mustafa'nın dörtlüğü	İmami'nin dörtlüğü	Dörtlüğün ana duygusu nedir?	Güven, sözünde durmak	Sitem	Şairin karşısındakine tavrı nasıldır?	Uyarıcı, yol gösterici ve öğüt vericidir.	Sitemkârdır.	Hangi dize en güçlü mesajı verir?	Söz yiğidin öz kalesi / Söz verince geçmeyesin	Cahil şerbeti zehirdir / Sabır ola içmeyesin	Dörtlük hangi toplumsal değerleri vurgular?	Doğruluk, dürüstlük	Sabır, olgunluk
Sorular	Kul Mustafa'nın dörtlüğü	İmami'nin dörtlüğü														
Dörtlüğün ana duygusu nedir?	Güven, sözünde durmak	Sitem														
Şairin karşısındakine tavrı nasıldır?	Uyarıcı, yol gösterici ve öğüt vericidir.	Sitemkârdır.														
Hangi dize en güçlü mesajı verir?	Söz yiğidin öz kalesi / Söz verince geçmeyesin	Cahil şerbeti zehirdir / Sabır ola içmeyesin														
Dörtlük hangi toplumsal değerleri vurgular?	Doğruluk, dürüstlük	Sabır, olgunluk														
2.	E															
3.	Sosyal hayat Toy geleneği, hareketli yaşam tarzı, birlik-beraberlik ve doğayla iç içe bir yaşam söz konusudur. Ekonomi Hayvancılığa dayalı bir ekonomi vardır; at, deve ve koyun hem besin kaynağı hem de zenginlik göstergesidir. Siyaset Beylerbeyi Salur Kazan'ın diğer beyleri toplayıp yönlendirmesi, yönetimin liderlik ve beyler arası birlik esasına dayandığını gösterir. Sanat ve Estetik Otağın ipek halılarla süslenmesi, altın ve gümüş eşyaların kullanılması estetik anlayışın ve sanat zevkinin gelişmiş olduğunu gösterir.															
4.	E															
5.	Metinden faydalanarak öğrencilerin bağlama uygun, özgün cevaplar vermesi beklenmektedir.															
6.	Metinden faydalanarak öğrencilerin bağlama uygun, özgün cevaplar vermesi beklenmektedir.															
7.	İletişim kurma işlevi: "Bu dil,- bir-birimizle ehdi-peymanımızdır." Duygu aktarma işlevi: "İlk mahnımız laylanı anamız öz südüyle İçirir ruhumuza bu dilde gile gile" Millî kimliği koruma işlevi: "Bu dil, - bizim ruhumuz, eşgimiz, canımızdır," Kültürel mirası geleceğe taşıma işlevi: "En kıymetli mirastır"															
8.	Metinden faydalanarak öğrencilerin bağlama uygun, özgün cevaplar vermesi beklenmektedir.															
9.	Metinden faydalanarak öğrencilerin bağlama uygun, özgün cevaplar vermesi beklenmektedir.															
10.	C															
11.	A															